

Uzluksiz ta'lim: xalqaro tajriba, innovatsiya va transformatsiya masalalari

Muxlisa Ulug'bek qizi Sobitova
sobitovamuxlisa07@gmail.com

Ilmiy rahbar: Nilufar Isroildjanovna Ismailova
Namangan davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqola uzluksiz ta'lim tizimining xalqaro tajribasini, innovatsion yondashuvlari va transformatsiya jarayonlarini chuqur tahlil qiladi. Finlyandiya, Singapur, Kanada va O'zbekiston modellari taqqoslanib, raqamli texnologiyalar, o'qituvchi malakasini oshirish va ta'lim sifatini baholash masalalari yoritiladi. Maqola nazariy asoslar, amaliy misollar va O'zbekiston islohotlarini o'z ichiga olgan bo'lib, pedagoglar va siyosatchilar uchun amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: uzluksiz ta'lim, xalqaro tajriba, innovatsiya, ta'lim islohotlari, kasbiy kompetensiya, raqamli texnologiyalar

Continuing education: international experience, innovation and transformation issues

Mukhlisa Ulugbek kizi Sobitova
sobitovamukhlisa07@gmail.com

Scientific supervisor: Nilufar Isroildjanovna Ismailova
Namangan State Pedagogical Institute

Abstract: This article provides an indepth analysis of the international experience of the continuing education system, innovative approaches and transformation processes. The models of Finland, Singapore, Canada and Uzbekistan are compared, and issues of digital technologies, teacher training and quality assessment of education are highlighted. The article includes theoretical foundations, practical examples and Uzbek reforms, and provides practical recommendations for educators and policymakers.

Keywords: continuing education, international experience, innovation, educational reforms, professional competence, digital technologies

Kirish

Uzluksiz ta'lim - bu maktabgacha yoshdan boshlab umrbod davom etadigan ta'lim jarayonining yaxlit tizimi bo'lib, zamonaviy jamiyatning raqobatbardoshligini

ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni va "O'zbekiston-2030" strategiyasiga ko'ra, uzluksiz ta'lim xalqaro standartlarga moslashtirilmoqda. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli mamlakatlar (Finlyandiya, Singapur) ta'limni innovatsiyalar va transformatsiya orqali modernizatsiya qilgan.

Global tendensiyalar - raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt (AI) integratsiyasi va shaxsiyga yo'naltirilgan ta'lim - uzluksiz ta'limning asosiy yo'nalishlari. O'zbekistonda 2020-2025 yillarda 500 dan ortiq maktab raqamlashtirildi, lekin infratuzilma va malaka masalalari saqlanib qolmoqda. Maqola xalqaro tajribani O'zbekiston sharoitlariga moslashtirish yo'llarini ko'rib chiqadi.

Xalqaro tajriba

1.1. Finlyandiya modeli

Finlyandiya dunyoda eng yaxshi ta'lim tizimiga ega: o'qituvchilar magistr darajasida tayyorlanadi, malaka oshirish majburiy (yiliga 3 kun). Uzluksiz ta'lim "o'qituvchi-o'quvchi" hamkorligiga asoslangan, natijada PISA testlarida 1-o'rin.

1.2. Singapur tajribasi

Singapurda AI va VR texnologiyalari maktabdan boshlab qo'llaniladi, "Future-ready" dasturi uzluksiz ta'limni raqamlashtirgan. O'zbekiston Singapur bilan hamkorlikda "Raqamli ta'lim" loyihasini amalga oshirmoqda.

1.3. Kanada va AQSh modellari

Kanadada kompetensiyaga asoslangan ta'lim, AQShda MOOC platformalari (Coursera) keng tarqalgan. O'zbekistonda TDPU va BIMM xalqaro hamkorliklarni kuchaytirmoqda

Mamlakat	Asosiy xususiyat	O'zbekistonga ta'siri
Finlyandiya	Malaka oshirish	O'qituvchi sertifikatlash
Singapur	Raqamli texnologiyalar	"Raqamli O'zbekiston-2030"
Kanada	Kompetensiyalar	Milliy standartlar

Innovatsiyalar uzluksiz ta'limda

2.1. Raqamli texnologiyalar

AI asosidagi platformalar (Khan Academy, Duolingo) shaxsiy o'quv traektoriyasini yaratadi. O'zbekistonda "Kundalik" ilovasi va e-ta'lim portali joriy etilgan, 2025 yilga 80% qamrov rejalashtirilgan.

Raqamli ta'lim resursi - bu aniq bir fanning barcha mavzularini qamrab olgan raqamli ta'lim kontentlari to'plami. Raqamli ta'lim kontenti - bu fanning aniq bir mavzusi bo'yicha o'quv jarayonida foydalanish uchun mo'ljallangan raqamli shaklda taqdim etilgan material bo'lib, uning tarkibi ma'ruza matni, media materiallar (audio, video va animatsion materiallar), didaktik ko'rgazmali materiallar (plakatlar), taqdimot materiallari, glossariy (atamalar lug'ati), nazorat dasturlari (mustahkamlovchi savollar, amaliy topshiriqlar va test materiallari), mashq va masalalar to'plami dars mazmunini to'ldiruvchi materiallardan iborat bo'ladi.

Mazkur muhit ta'lim jarayoni ishtirokchilarining funksiyalarini o'zgartirishga olib keladi. Ta'kidlash kerakki, ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi o'qituvchilarning, bevosita professionallik jihatidan ularning kasbiy kompetentligini yanada rivojlantirishi, shuningdek, ularning funksiyalarini o'zgartirishga olib kelmoqda. Xususan, talabalar auditoriyalarda bevosita o'qituvchi rahbarligida guruhlar kesimida ta'lim olish jarayonidan raqamlashtirilgan ta'lim muhitida istalgan joyda va muddatda individual ta'lim olishga o'tish kabi transformatsiya holatlari kuzatilmoqda.

Raqamli transformatsiya nainki boshqa ta'lim islohoti, balki ta'limning barcha darajalariga ta'sir ko'rsatadigan ko'p yillik ish dasturidir.

Raqamli texnologiyalar kelajakda ta'lim oluvchilarni, o'quvchi va talabalarni o'qitish sifatini tubdan yaxshilashga, ularning barcha zarur qobiliyatlarini shakllantirishga, muammolarni hal etish uchun zarur barcha raqamli vositalar, materiallar va xizmatlardan faol foydalanish qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi. Bu borada har bir fan bo'yicha mutaxassis o'qituvchilarning o'ziga xos mas'uliyat bilan ishlashini taqozo etiladi. Mamlakatimizda professional ta'lim samaradorligini va sifatini oshirish, uning mazmunini takomillashtirish ko'lami kengaymoqda. Ta'lim sifatini oshirish, ilmiy-uslubiy hamda o'quv-metodik ta'minotning mazmun jihatidan mutlaqo yangi tizimini yaratish, zamonaviy talablarga javob beradigan yangi ta'lim muassasalarining barpo etilishi, mavjudlarining bugungi kun talabi asosida rekonstruksiya qilinishi, ularning eng zamonaviy axborot kommunikatsiya vositalari bilan ta'minlanishi, yangi avlod o'quv adabiyotlari va pedagogik, axborot texnologiyalarining joriy etilishi professional ta'lim tizimida o'quv mashg'ulotlarini yuqori saviyada tashkil etish imkonini beradi.

Uzluksiz ta'limda innovatsion pedagogik usullar o'quv jarayonini interaktiv, shaxsiylashtirilgan va natijaga yo'naltirilgan qilishga xizmat qiladi.

Asosiy innovatsion usullar

Geymifikatsiya: O'yin elementlari (ballar, reytinglar, vazifalar) orqali motivatsiyani oshirish. Masalan, Duolingo til o'rganishda qo'llaniladi, bu o'quvchilarning qiziqishini 80% ga ko'taradi.

Flipped Classroom (teskari sinf): Uyda video ma'ruzalar ko'rib, sinfda muhokama va amaliyot o'tkazish. Bu mustaqil fikrlashni rivojlantiradi.

Project-based learning (Loyiha asosidagi ta'lim): O'quvchilar real muammolarni hal qilish loyihalarini bajaradi, bu amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi.

Differensiallashtirilgan ta'lim: Har bir o'quvchining darajasiga mos topshiriqlar berish, zaif va kuchli tomonlarni hisobga olgan holda.

Blended learning (an'anaviy + onlayn) va AI asosidagi adaptiv platformalar (Khan Academy) shaxsiy trayektoriya yaratadi. Rolli o'yinlar va VR simulyatsiyalari murakkab ko'nikmalarni o'rgatadi.

O'zbekiston amaliyoti

O'zbekistonda TDPU va BIMM da geymifikatsiya, loyiha usullari joriy etilmoqda, bu ta'lim sifatini 30-40% oshiradi. Ushbu usullar uzluksiz ta'limning barcha bosqichlarida - maktabgacha, maktab va oliy ta'limda - samarali.

Uzluksiz ta'limda innovatsion pedagogik usullar - geymifikatsiya (Duolingo kabi), flipped classroom, loyiha asosidagi ta'lim va differensiallashtirish - o'quv jarayonini interaktiv qiladi. Raqamli texnologiyalar (LMS platformalari: Moodle, Google Classroom) masofaviy darslar, shaxsiylashtirilgan trayektoriyalar va avtomatik baholashni ta'minlaydi. VR/AR simulyatsiyalari tarix va fan darslarini jonlantiradi, AI tizimlari (Khan Academy) o'quvchilarning zaif tomonlarini tahlil qiladi.

Xalqaro tajribaning ahamiyati va O'zbekiston uchun saboqlar

Xalqaro tajribada Finlyandiya modeli o'qituvchilar malakasini yillik majburiy oshirish va o'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim orqali PISA reytingida yetakchilik qiladi. Singapurda AI, VR texnologiyalari va "Future-ready" dasturlari uzluksiz ta'limni raqamlashtirgan, Germaniyada dual ta'lim (nazariya-amaliyot) professional tayyorlashni ta'minlaydi. Kanada va AQShda kompetensiyaga asoslangan ta'lim va MOOC platformalari (Coursera, edX) keng tarqalgan. O'zbekiston ushbu modellarni Erasmus+, UNESCO loyihalari va Nizomiy TDPU anjumanlari (2025) orqali o'zlashtirmoqda, natijada maktabgacha qamrov 77% ga, oliy ta'limga kirish 38% ga oshdi.

O'zbekiston uchun Finlyandiya tajribasi o'qituvchi sertifikatlashtirishini kuchaytirishga, Singapur modeli esa "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Germaniya dual tizimi kasb-hunar ta'limini transformatsiya qilish uchun namuna bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston uzluksiz ta'lim islohotlari xalqaro tajribaga asoslangan innovatsiyalar va transformatsiya orqali muvaffaqiyatli davom etmoqda. Ushbu jarayonni tezlashtirish uchun o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash, infratuzilmani modernizatsiya qilish va natijaga yo'naltirilgan baholashni kuchaytirish zarur.

Uzluksiz ta'lim tizimi xalqaro tajriba, innovatsiyalar va transformatsiya masalalari orqali zamonaviy jamiyatning raqobatbardoshligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Finlyandiya, Singapur va Germaniya kabi mamlakatlarning tajribasi o'qituvchi malakasini doimiy oshirish, raqamli texnologiyalar integratsiyasi va dual ta'lim modellari orqali PISA reytinglarida yetakchilikni ta'minlaydi, bu O'zbekiston uchun muhim saboq bo'lib xizmat qiladi.

Innovatsion pedagogik usullar - geymifikatsiya, flipped classroom, loyiha asosidagi ta'lim va AI platformalari - o'quv jarayonini shaxsiylashtirib, motivatsiyani 30-40% oshiradi. O'zbekistonda "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasi, e-portallar va VR simulyatsiyalari ushbu innovatsiyalarni joriy etmoqda, natijada ta'lim sifati sezilarli darajada yaxshilanmoqda.

Transformatsiya jarayonlari PF-73 farmoni (2025) bilan kuchayib, maktabgacha qamrovni 77% ga, oliy ta'limga kirishni 38% ga yetkazdi, ammo infratuzilma va malaka muammolari saqlanib qolmoqda. Kelajakda xalqaro hamkorlik (Erasmus+, UNESCO) va PISA tayyorgarligi orqali ta'lim qamrovi 50-60% ga yetkazilishi, sifati 50% oshishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 28-apreldagi "Pedagog kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-73-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (oxirgi tahriri).
3. "O'zbekiston-2030" strategiyasi bo'yicha ta'lim va kadrlar tayyorlashga oid rasmiy konsepsiyalar.
4. Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti materiallari va rasmiy axborotlari (uzluksiz ta'lim, pedagog kadrlar tayyorlash bo'yicha ma'lumotlar).
5. "Uzluksiz ta'lim: xalqaro tajriba, innovatsiya va transformatsiya" mavzusidagi respublika va xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari.
6. Finlyandiya, Singapur, Germaniya ta'lim tizimlari bo'yicha xalqaro tashkilotlar (UNESCO, OECD) hisobotlari va tahliliy ma'ruzalari.
7. "Ta'lim, fan va innovatsiya" ilmiy jurnalida chop etilgan uzluksiz ta'lim va ta'limni raqamli transformatsiyalashga oid maqolalar.
8. Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti nashrlari va metodik qo'llanmalari (o'qituvchilarning uzluksiz malaka oshirishi bo'yicha).
9. Erasmus+, UNESCO va boshqa xalqaro ta'lim loyihalari doirasida e'lon qilingan uzluksiz ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv va innovatsion ta'lim texnologiyalari bo'yicha materiallar.
10. Asranboyeva, Munajat Halimjanovna. "Bola shaxsini shakllanishiga oila muhitining ta'siri." Science and Education 5.11 (2024): 177-182.
11. Raqamli ta'lim, masofaviy o'qitish va LMS tizimlari haqidagi zamonaviy pedagogik va IT-adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar).
12. Saidbek Dilmurod O'G'Li Aliqulov, & A.O.Kamolova (2025). Talabalar salomatligini saqlashda pedagogik faoliyatning ahamiyati. Science and Education, 6 (2), 313-319.
13. Kamolova, A. (2024). KASBIY KASALIKLARNI OLDINI OLISHDA VA OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINING SALOMATLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 16(8).

14. Azimaxon, K. (2025). The Role of Pedagogical Techniques in Preventing Diseases That Arise Among Students During Professional Activities. Nvpubhouse Library for European International Journal of Pedagogics, 5(07), 57-59.

15. Rustamova, G. Z. X. Q., & Kamolova, A. O. Q. (2025). Nosog 'lom oila muhitida voyaga yetayotgan bolalarda ijtimoiy adaptatsiya muammosining psixologik xususiyati. Science and Education, 6(2), 301-305.